Сумський державний педагогічний університет

імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра філософії та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового інституту
_____ Ю.В. Подрєз
«_____»_____2019

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту історії та філософії
«_____»_____2019 р.
Голова
_____
(Мопак С.І., к.пед.н., доцент)

Суми - 2019

Розробник: Зленко Н.М., к. філос. н., доцент кафедри філософії та соціальних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та соціальних наук

Протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

Снегірьов І. О., к. філос. н., доцент _____

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><th rowspan="2">Найменування показників</th><th rowspan="2">Освітній ступінь</th><th colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><th>денна форма навчання</th><th>заочна форма навчання</th></tr>
<tr><td rowspan="5">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="12">Магістр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="7">Загальна кількість годин - 90</td><td>1-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>12 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>82 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у магістрантів цілісного світогляду, розуміння специфіки філософії науки як особливого типу гуманітарного знання, основних характеристик історичного розвитку напрямків філософії науки, а також методологічних, структурних, світоглядно-ціннісних засад й особливостей наукового пізнання, а також формування методологічної культури і розвиток самостійного, творчого стилю мислення студентів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- усвідомлення соціальних процесів в житті людини, що зумовили виникнення наукового типу світогляду;
- ознайомлення з досягненнями світової та вітчизняної наукової думки через призму аналізу основних типів наукової раціональності;
- критичне осмислення подій та явищ наукового життя, використання філософської рефлексії для формування власної наукової світоглядної парадигми;
- використання філософської методології в оформлення матеріалу власного наукового дослідження.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

- здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності **(ЗК-1)**;
- здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності **(ЗК-2)**;
- здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуацію та/або завдання з метою виявляти шляхи для їх розв’язування та випрацьовувати відповідні рішення **(ЗК-5)**;
- здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, бути нетерпимим до корупційної поведінки, поважно ставиться до права й закону, володіти достатнім рівнем професійної правосвідомості **(ЗК-7)**;
- Здатність комунікувати з колегами у галузі географії щодо наукових досягнень як на загальному рівні, так і на рівні спеціалістів, здатність робити усні та письмові звіти, обговорювати наукові теми рідною та англійською мовою **(ФК-5)**

2. Передумови для вивчення дисципліни

Оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Історія України та української культури», «Філософія», «Логіка», «Соціологія», «Політологія», «Етика», «Естетика», «Психологія

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	**ПРН-1**	Знати сутність основних категорій філософії науки та географії, сучасні досягнення в їх предметній області та розуміти важливість майбутньої професійної діяльності у контексті загальноісторичного процесу **(ПРН – 1).**
	ПРН-2	Оцінювати та співставляти основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності. Пояснювати роль освіти в житті людини, мати уявлення про способи зберігання і передавання соціального досвіду і базисних цінностей культури. Проектувати доцільну пізнавальну діяльність студентів для свідомого засвоєння конкретного навчального матеріалу **(ПРН-2)**.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЕКТС	**Критерії оцінювання навчальних досягнень студента**
A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок. Оцінка **«відмінно»** виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань.
B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками. Оцінка **«добре»** передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок. Оцінка **«добре»** передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків. Оцінка **«задовільно»** виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка “задовільно” передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.
E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям. Оцінка **«задовільно»** виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка “задовільно” передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.

FX	Кредит не зараховано. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки. Оцінка **«незадовільно»** виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки.
F	Кредит не зараховано. Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Розподіл балів

Поточний контроль								**Підсумкова контрольна робота**	**Контроль самостійної роботи**	**Сума**
РОЗДІЛ 1				**РОЗДІЛ 2**						
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 6	Т 7	Т 8	Т 11	20	30	100
5	5	5	10	5	5	10	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	відмінно
82 - 89	**B**	добре
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	задовільно
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, тестова контрольна робота, результати виконання практичних та самостійних робіт, проекти, наукові есе, презентації результатів виконаних завдань тощо.

Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних

оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань самостійної роботи (у формі наукового реферату, огляд наукової літератури з проблем філософії науки, есе або анотації статті, конспектування першоджерел (за списком), резюмування, підготовка анотацій до наукових статей з проблем філософії науки (за вибором); бібліографічний опис літератури за темами (бібліотеки: міська, обласна, університетська), переклад іноземної навчальної літератури з філософії науки, підготувати презентації певних тем курсу (за вибором), розробка тестів до навчальних елементів курсу (за вибором), контрольних робіт.

Приклади тестових завдань для поточного контролю:

1. Перехід від класичної до некласичної картини світу розпочався на рубежі:
A. XIV - XV ст..
B.XVI - XVII ст..
C. XIX - XX ст..
D. XII - XIII ст.
E. Правильна відповідь відсутня.

2. Наука стає соціальним інститутом:
A. У V в. до н.е..
B. У XVII-XVIII ст..
C. У другій половині XIX ст..
D. У XX в.
E. Правильна відповідь відсутня.

3. Конвергенція природничо-наукового і гуманітарного знання – це їх:
A. Віддалення.
B. Інтеграція.
C. Диференціація.
D. Зближення.
E. Правильна відповідь відсутня.

Запитання поточного контролю з навчальної дисципліни
1. Предмет і завдання філософії науки.
2. Місце науки в системі духовної культури. Основні функції науки.
3.Засади науки: норми наукового дослідження, наукова картина світу, філософські засади.
4.Історичний тип наукової раціональності як система засад науки.
5.Основні історичні етапи розвитку європейської науки.
6.Проблема походження науки.
7.Наука як соціальний та історичний феномен. Основні аспекти існування науки: система знань, вид діяльності, соціальний інститут.
8.Особливості наукового пізнання.
9.Філософія і наука в античному світі.
10.Основні досягнення античної науки.
11.Основні досягнення середньовічної науки.
12.Основні досягнення науки доби Відродження.
13.Натурфілософія М.Коперника і Г.Галілея.
14.Основні досягнення науки XVII ст.

15.Значення теорії класичної механіки для формування класичної науки.
16.Проблема методу пізнання у філософії Нового часу.
17.Основні досягнення природознавства XIX ст.
18.Особливості некласичного етапу розвитку науки.
19.Постнекласичний етап розвитку науки: синергетика.
20.Емпіричний рівень наукового пізнання: опис.
21.Теоретичний рівень наукового пізнання: форми.
.Теоретичний рівень пізнання: методи.
23.Теоретичний рівень пізнання: підходи.
24.Взаємодія рівнів наукового пізнання(на прикладі психології).
25.Факт в структурі наукового знання.
26. Гіпотеза як форма розвитку наукового пізнання.
27.Специфіка методології соціально-гуманітарних наук.
28. Сучасна наукова картина світу.
29. Екологія як глобальна проблема та інтегруюча тенденція сучасної науки.
30.Філософська методологія і її значення для розвитку науки.
31.Поняття наукового методу. Типологія методів.
32.Поняття парадигми наукового пізнання.
33.Поняття «наукова революція».
34.Проблема істини у сучасній філософії науки.
35.Неопозитивізм: емпіричний редукціонізм, принцип верифікації.
36.Постпозитивізм.
37.Концепції новітньої західної філософії науки.
38.Екологія як глобальна проблема та інтегруюча тенденція сучасної науки.
39.Моральні та правові регулятиви розвитку науки. Етика науки.
40.Наука як соціальний інститут.
41.Проблема гуманізації науки.
42.Етика вченого.
43.Проблема співвідношення свободи наукової творчості й відповідальності дослідника в сучасній науці.
44.Структура наукової теорії.
45.Емпіричний рівень наукового пізнання: порівняння.
46."Римський клуб" : місце його діяльності в формуванні екологічного мислення, вплив на світову громадську думку.
47.Емпіричний рівень наукового пізнання: вимірювання.
48.Емпіричний рівень наукового пізнання: експеримент.
49.Емпіричний рівень наукового пізнання : спостереження.
50.Статус науки в сучасному соціумі.
51.Проблеми комунікації в сучасній науці.
52.Наукове співтовариство як соціальна група.
53.Теорія критичного раціоналізму К.Поппера.
54.Методологія науково-дослідницьких програм І.Лакатоса.
55.Концепція наукових парадигм та революцій Т.Куна.
56.Глобальні наукові революції.
57.Ідеї філософської герменевтики та їх значення для науки.
58.Методологічні концепції історизму (Т.Кун., С.Тулмін).
59.«Методологічний анархізм» П.Фейєрабенда.
60. Концепція розвитку науки В.Стьопіна.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія науки та структура наукового пізнання

Тема 1. Філософія науки як специфічний тип знання: онтологічний, гносеологічний, епістемологічний вимір

Тема 2. Виникнення науки та основні етапи її розвитку

Тема 3. Структура наукового знання.

Тема 4. Методологія пізнання наукової діяльності

Тема 5. Філософські засади класифікації наук

Розділ 2. Динаміка науки. Основні типи наукової раціональності

Тема 6. Основні концепції філософії науки

Тема 7. Наука як тип раціональності. Історична зміна типів наукової раціональності

Тема 8. Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки

Тема 9. Філософські проблеми природознавства

Тема 10. Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук

Тема 11. Аксіологічний вимір науки: проблема відповідальності вченого

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Консультації	Самост. р		Лекції	Практ.	Консультації	Самост. р
Розділ 1. Історія науки та структура наукового пізнання										
Тема 1. Філософія науки як специфічний тип знання: онтологічний, гносеологічний, епістемологічний вимір	**8**	2	2		4	**10**	2			8
Тема 2. Виникнення науки та основні етапи її розвитку	**8**	2	2		4	**8**				8
Тема 3. Структура наукового знання.	**8**	2	2		4	**8**				8
Тема 4. Методологія пізнання наукової діяльності	**10**	2	2		6	**10**		2		8
Тема 5. Філософські засади класифікації наук	**6**				6	**8**				8
Розділ 2. Динаміка науки. Основні типи наукової раціональності										
Тема 6. Основні концепції філософії науки	**12**	2	2		8	**8**				8
Тема 7. Наука як тип раціональності. Історична зміна типів наукової раціональності	**10**	2	2		6	**10**		2		8
Тема 8. Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки	**8**	2			6	**8**	2			6
Тема 9. Філософські проблеми природознавства	**6**				6	**8**				8
Тема 10. Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук	**8**			2	6	**6**				6
Тема 11. Аксіологічний вимір науки: проблема відповідальності вченого	**6**	2			4	**6**				6
Усього годин	**90**	**16**	**12**	**2**	**60**	**90**	**4**	**4**	**2**	**82**

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія науки як специфічний тип знання: онтологічний, гносеологічний, епістемологічний вимір	2	2
2	Виникнення науки та основні етапи її розвитку	2	-
3	Структура наукового знання	2	-
4	Методологія пізнання наукової діяльності	2	-
5	Основні концепції філософії науки	2	-
6	Наука як тип раціональності. Історична зміна типів наукової раціональності	2	-
7	Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки	2	2
8	Аксіологічний вимір науки: проблема відповідальності вченого	2	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія науки як специфічний тип знання: онтологічний, гносеологічний, епістемологічний вимір	2	-
2	Виникнення науки та основні етапи її розвитку	2	-
3	Структура наукового знання	2	-
4	Методологія пізнання наукової діяльності	2	2
5	Основні концепції філософії науки	2	-
6	Наука як тип раціональності. Історична зміна типів наукової раціональності	2	2

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія науки як специфічний тип знання: онтологічний, гносеологічний, епістемологічний вимір	4	8
2	Виникнення науки та основні етапи її розвитку	4	8
3	Структура наукового знання	4	8
4	Методологія пізнання наукової діяльності	6	8
5	Філософські засади класифікації наук	6	8
6	Основні концепції філософії науки	8	8
7	Наука як тип раціональності. Історична зміна типів наукової раціональності	6	8
8	Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки	6	6
9	Філософські проблеми природознавства	6	6
10	Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук	6	6
11	Аксіологічний вимір науки: проблема відповідальності вченого	4	6

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Кузь О.М. Філософія науки : навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.

2. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження : навч.-метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD) / І. Г. Утюж [та ін.]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 76 с.

3. Ханстантинов В.О.Х19 Філософія науки: курс лекцій / В.О. Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 188 с.

4. Філософія освіти і науки: навч. посіб. / І. С. Алексейчук та ін. Слов'янск, 2019.

Додаткова

5. Бесов Л. М. Наука і техніка в історії суспільства : навч. посіб. / Л. М. Бесов. - Х. : Золоті сторінки, 2011. – 464 с.

6. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 2-ге, випр. та допов.- Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. - 306.

7. Чичкина В.Г. Философия и история науки: учебное пособие [для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук: (тестовые задания, задачи, криптограммы]) / В.Г. Чичкина; М-во образования и науки Рос. Федерации, Казан. гос. архитектур.-строит. ун-т. – Казань : [КГАСУ], 2010. – 74 с.

Програмне забезпечення та інтернет-ресурси

http://philosophy.pu.ru/index.php?id=349
http://philosophy.pu.ru/index.php?id=130#humanities
http://metod.philos.rsu.ru/umat.htm
http://www.humanities.edu.ru/db/sect/46/5
http://philosophy.mipt.ru/textbooks/uchebnikonline/
http://www.mipt.ru/study/diff/phylosofy/phylhistory.html
http://elibrary.ru/defaultx.asp